Diplomația – un pilon al României Centenare

Vorbitor: Ministrul afacerilor externe, Teodor Meleșcanu
Data: 27.08.2018
Eveniment: Deschiderea Reuniunii Anuale a Diplomației Române
Locaţia: București

Domnule Președinte al Senatului,

Domnule Vice-președinte al Camerei Deputaților,

Stimați membri ai Parlamentului României,

Stimați membri ai Guvernului României,

Doamnelor și domnilor ambasadori și consuli generali ai României în străinătate,

Doamnelor și domnilor ambasadori acreditați la București,

Stimați reprezentanți ai corpului diplomatic al României și ai corpului diplomatic la București,

Onorată audiență,

Ne reunim în acest an într-un exercițiu colectiv de reflecție privind rolul diplomației în România Centenară – o temă evidentă, aș spune, în 2018, de însemnătate deosebită, de mare importanță.

M-aș întoarce la acei ani, ai înfăptuirii Marii Uniri, pentru a omagia una dintre personalitățile care au făcut-o posibilă, dar și pentru a mă face ecoul mesajului acelor generații pentru noi.

Ion I.C. Brătianu, în calitatea lui de ministru de externe, spunea în august 1919, la Sibiu, într-o reuniune a Sfatului Țării, că însuși cuvântul deUnire ne arată care sunt datoriile noastre reciproce: unirea tuturor românilor, adică unirea tuturor conștiințelor noastre, unirea tuturor energiilor noastre spre un scop comun. Astăzi, când am realizat această Mare Unire, ni se impune tuturor, desigur, datoria de recunoștință pentru aceia care au pregătit-o prin suferințele lor, prin munca lor dar mai ales prin credința lor.

Pentru noi, ca diplomaţi şi chiar ca membri ai societății românești, este un prilej unic de reflecție și evaluare la scara istoriei: am moștenit o Românie a generațiilor anterioare, reunită după Primul Război Mondial, mult încercată în al doilea Război Mondial și în deceniile următoare. Astăzi România este rezultatul cumulat a ceea ce am preluat și ceea ce am realizat prin munca noastră, a societății și a instituțiilor, a cetățenilor și a autorităților statului. Idealurile generațiilor anterioare ne-au ghidat mereu, dar trebuie să ne întrebăm totodată și ce Românie lăsăm generațiilor viitoare și, mai ales, ce valori și idealuri. Uitându-mă în urmă, pot să afirm că politica externă a României a fost, în marile momente de răscruce ale istoriei noastre contemporane, un ideal comun.

Tabere şi dispute politice aprinse au existat în Vechiul Regat şi în timpul Primului Război Mondial. Dar, atât sacrificiile pe câmpul de luptă, cât și exercițiile democratice s-au realizat grație consensului politic, viziunii strategice larg împărtășite sau cel puțin larg acceptate de clasa politică.

După 1989, idealurile de integrare în comunitatea europeană, în spațiul cultural-valoric, social și politic al Occidentului, au renăscut cu maximă intensitate. Reforma, modernizarea și dezvoltarea țării au fost posibile ca urmare a consensului întregii clase politice privind obiectivele integrării României în NATO și în UE. Este un consens ancorat în susținerea largă a cetățenilor României.

Sunt 15 ani de la intrarea noastră în NATO și peste 10 de când am devenit membri ai UE. România și-a atins obiective istorice şi beneficiază de un nivel de securitate și prosperitate fără precedent.

Dar, din păcate, ne găsim într-un context global fluid, într-o perioadă de contestări deschise sau ascunse, de reașezări fundamentale a căror configurație finală este foarte dificil de anticipat. Focarele de conflict s-au multiplicat, conflictele latente sau înghețate s-au acutizat, instabilitatea și potențialul de conflict persistă. Chiar în vecinătatea noastră, suntem martorii unor atacuri fără precedent la adresa normelor internaţionale și a multilateralismului.

Ne confruntăm în plus cu ceea ce se numește amenințări hibride și cu un instrumentar mult mai subtil, cu o eficiență uneori dovedită, care erodează resorturile societăților occidentale. În acest context și cu gândul la ansamblul tendințelor globale care se prefigurează, afirm cu toată răspunderea că nu ne putem permite să fim divizați, ca instituții, ca proiecție externă, ca societate.

Politica noastră externă și diplomația pot fi și au datoria să rămână un liant, un liant fundamental al societății și unul dintre motoarele modernizării, dezvoltării și afirmării europene și internaționale a României.

Stimați invitați,

Dragi colegi,

Tendințele actuale pe scena internațională reclamă o atenție deosebită și o cunoaștere profundă, pe care diplomația românească, împreună cu alte instituții ale statului, o pot furniza decidenților politici.

Din pacate, mediul de securitate este definit de colapsul frontierelor tradiționale dintre spațiul virtual și cel real, dintre abordarea internă sau internațională a unor aspecte de securitate, ceea ce determină o stare de ambiguitate și incertitudine, inclusiv în ceea ce privește definirea stării de pace sau război.

În același timp, tehnologia modernă modifică structura sistemului internațional, iar fluxurile informaționale creează o adevărată încercare pentru exercitarea profesiei de diplomat. Circulația informațiilor este astăzi instantanee și universală. Noile tehnologii digitale oferă posibilități imense pentru diplomați, dar creează, în același timp, și vulnerabilități cărora trebuie să le facem față.

Lumea se schimbă față de perioada Războiului Rece cu o viteză din ce în ce mai mare. Accelerarea turbulențelor este dată de fenomenul de globalizare, intrat și el într-o accelerație majoră datorită interdependențelor, cât și comunicației instantanee și, practic, universale, a transporturilor extrem de rapide și a numărului de cetățeni care circulă peste tot în lume.

Totodată, există, din păcate, contestări masive și reașezări ale ordinii internaționale, fără un plan global, fără o gestiune a fenomenelor și efectelor negative generate de către această accelerare, în așa fel încât state diferite, cu greutăți strategice diverse, încearcă să profite la maximum de oportunitățile oferite de aceste schimbări, prin poziționare mai avantajoasă sau prin inducerea sau desenarea perspectivei de reașezare a lumii.

De aceea, pentru diplomați, este mai important decât oricând să ne concentrăm pe modernizarea modalităților de definire a opțiunilor de răspuns la acțiunile care se desfășoară sub pragul art. V al Tratatului Atlanticului de Nord.

Resursele alocate dimensiunii politicii externe și diplomației românești sunt la nivelul oferit de economia noastră. Avem în prezent 171 de oficii diplomatice și consulare, am crescut personalul și am primit în ultimii doi ani în MAE un număr foarte mare de noi diplomați, fără a ajunge însă la nivelul personalului dinainte de tăierile masive din 2010.

Nevoile crescânde reclamă și o implicare majoră a diplomației noastre în cunoaștere, sursele de putere și influență sunt tot mai diverse și mai sofisticate, și revine diplomației românești sarcina să identifice aceste surse în statele acreditare, pentru a avea o înțelegere fină privind cele mai bune opțiuni de reacție a țării noastre și de adaptare a României în noul context și promovarea interesului național.

Într-o mare măsură, cetățenii noștri nu cunosc în detaliu ce face diplomația românească și se bazează pe percepții care de multe ori sunt subiective. Comunicarea între misiunile diplomatice și oficiile consulare și MAE va trebui să fie una din temele prioritare pentru activitatea dumneavoastră.

Stimați invitați,

Dragi colegi,

Parteneriatul strategic cu SUA este un element fundamental al politicii noastre externe.

Credem cu tărie că multe probleme globale își vor găsi soluții potrivite printr-o relație transatlantică solidă, deschisă, bazată pe cunoașterea intereselor comune fundamentale pentru pacea și stabilitatea ordinii internaționale. Este nevoie de mai mult dialog deschis, pragmatic, pentru înțelegerea aprofundată a obiectivelor și priorităților fiecărei părți. Aceasta este concluzia principală desprinsă din numeroasele contacte la vârf și la nivel de lucru purtate în cadrul dialogului strategic România-SUA din 2018, contacte cu o frecvență și o substanță fără precedent.

Securitatea este una dintre aceste teme, iar aici NATO rămâne cadrul referențial pentru comunitatea euro-atlantică. Summit-ul NATO de la Bruxelles din acest an a reconfirmat capacitatea de unitate a aliaților și importanța Alianței în contextul de securitate actual. Summitul din iulie a adus și rezultate importante pentru România, în special prin reflectarea atenției pe care NATO o

acordă apărării flancului estic și securității în zona extinsă a Mării Negre.

România este unul dintre aliații care contribuie activ la implementarea politicilor și deciziilor NATO, inclusiv în ceea ce privește alocarea de resurse corespunzătoare apărării. În 2017, România a înregistrat una dintre cele mai mari creșteri a cheltuielilor pentru apărare din cadrul Alianței Nord-Atlantice și vom continua să acordăm 2% din PIB acestui domeniu și în anii care vor urma. Decizia s-a bazat pe un consens național, transpartinic, multi-anual și beneficiile pentru România sunt evidente în planul securității interne și al credibilității externe.

O altă temă pozitivă, de consens intern, înscrisă recent pe agenda transatlantică, în principal ca urmare a eforturilor României, este Inițiativa celor Trei Mări. România va găzdui curând Summit-ul și primul Forum de afaceri al Inițiativei, în dorința de a favoriza și de a valorifica potențialul de creștere economică și dezvoltare al Europei Centrale și de Est prin mai multă interconectivitate. Prin infrastructuri noi, fluxuri energetice noi și fluxuri digitale cât mai libere.

Acestea sunt obiectivele Inițiativei, pe care dorim să le implementăm împreună cu statele participante, cu partenerii europeni și cu cei americani. Pentru România, această inițiativă este o punte trans-atlantică suplimentară.

Ne bucură elanul pe care această inițiativă l-a dobândit în ultimul an, tot astfel cum privim cu satisfacție dinamica înregistrată în cadrul formatului B9. Acestea vor rămâne prioritare pentru politica noastră externă, alături de celelalte organizații internaționale în care suntem prezenți, în Europa de Sud Est, în zona Mării Negre, dar și, dincolo de regiunea noastră, în cadrul ASEM sau ca observatori ai Alianței Pacificului.

Un rol deosebit revine și activității noastre în cadrul Organizației Internaționale a Francofoniei. În această organizație din care fac parte peste 80 de țări, România este definită ca un stat-far al francofoniei în zona Europei Centrale și de Est. Acest cadru de consultări pe teme politice și sociale, de dezvoltare a cooperării economice, contribuie semnificativ la promovarea multilateralismului.

Instrumentarul nostru diplomatic prioritar se va completa, pe mai departe, cu formule flexibile, adaptate nevoilor de dialog și cooperare, sub forma trilateralelor și cvadrilateralelor deja consacrate.

Dacă un pilon esențial al României Centenare este și diplomația, este cert că la temelia diplomației stau relațiile bilaterale. Ne aflăm pe o tendință ascendentă. În perioada următoare și în 2019, pregătim evoluții consistente în ceea ce privește parteneriatele noastre cu Franța, Marea Britanie, Germania – al cărei ministru de externe ne face onoarea de a ni se alătura spre finalul zilei. Ne propunem dinamizarea pe mai departe a parteneriatelor strategice, speciale cu Polonia, Italia, Spania, Turcia. Ne propunem să menținem o legătură strânsă cu statele din trio-ul nostru de președinții, Finlanda și Croația, dar și cu Austria și cu state care au exercitat anterior președinții ale Consiliului.

Începând cu vecinii noştri, Republica Moldova, Ungaria, Bulgaria, unii dintre ei parteneri strategici, continuând cu vecinii din Balcani - membri și viitori membri (sperăm) ai UE, cu partenerii estici precum Georgia și Ucraina, până în Caucazul de Sud și Asia Centrală, dinamica ultimilor ani a fost bună și dialogurile tot mai consistente și orientate spre rezultate concrete. Aceasta este tendința care să ne orienteze pe mai departe, adăugând în același timp profunzime prin exercitarea rolului de Președinție a Consiliului UE.

Partenerii noștri strategici și cu potențial strategic sunt și state de pe alte continente, cu economii în plină expansiune. Dialogul nostru cu China trebuie să rămână susținut și bine încadrat în problematica largă a interconectivității globale. Coreea de Sud, Japonia, India, Brazilia, Canada sunt doar câteva dintre relațiile pe care trebuie să le dinamizăm suplimentar.

Pentru interesele de securitate şi economice ale României, dar și în spiritul unei Românii globale, membru responsabil și reputat al ONU, trebuie mobilizate noi energii în relaţiile tradiţionale cu statele din Orientul Mijlociu şi Nordul Africii. Acesta este un spaţiu de interes ridicat, cu valențe economice, culturale, de contacte inter-umane, dar mai ales important în planul securităţii regionale şi globale.

România va continua aprofundarea relaţiei cu valențe strategice cu Israelul, prin extinderea domeniilor de cooperare, concomitent cu intensificarea relaţiilor cu țările din ansamblul regiunii. Vor fi consolidate şi legăturile politice, comerciale şi investiţionale cu statele Golfului. România se va implica pe mai departe în procesele de soluţionare a crizelor din Orientul Mijlociu, plecând de la respectul dreptului internațional și al prevederilor rezoluțiilor ONU în materie. Diplomaţia română va sprijini în continuare identificarea unei soluţii durabile în Procesul de Pace din Orientul Mijlociu.

De asemenea, România va susține activ eforturile de soluţionare, pe cale politică, a dosarului sirian. Nu în ultimul rând, vom continua să sprijinim eforturile internaționale de combatere a terorismului, inclusiv ca parte a Coaliţiei globale anti-ISIL/Daesh.

Două componente deosebit de importante trebuie integrate în toate aceste relaţii bilaterale: activitatea consulară în serviciul cetăţenilor români şi diplomaţia publică şi culturală. Acestea au rol de interfaţă între serviciul diplomatic şi cetăţenii români, dar şi ai tuturor statelor de reşedinţă. În acest an centenar, diversitatea şi creativitatea proiectelor implementate de misiunile diplomatice și consulare și de centrala MAE pentru onorarea acestui moment crucial al națiunii noastre fac cinste României.

Stimați invitați,

Dragi colegi,

Dincolo de sărbătorirea Marelui Centenar, avem încă multe de înfăptuit, și mă refer la obiective majore, susținute de cetățenii noștri.

În 2019 vom deține în premieră Președinția Consiliului UE – un adevărat test al vocației noastre europene. Suntem deja într-o nouă etapă a devenirii și afirmării noastre externe.

Este în interesul României ca Uniunea Europeană să depășească actualele probleme și dileme interne în mod durabil și să se profileze în continuare ca un actor global credibil, influent, ancorat într-un sistem complex de valori și promotor al unei ordini globale multilaterale. Politica României este una de creștere a coeziunii și convergenței și de promovare a valorilor europene.

Cred că putem contribui la restaurarea încrederii cetățenilor în Europa și în proiectul european. Summit-ul din 9 mai 2019 va fi momentul culminant al acestui test. Lecțiile istoriei și mesajele altor generații ne pot îndruma ca la 9 mai 2019, prin unitate și viziune strategică, să scriem alături de partenerii noştri europeni o pagină nouă în istoria Uniunii.

O mare încercare va fi negocierea viitorului Cadru Financiar Multianual. O Uniune care se relansează și care dorește să scrie o nouă pagină de istorie nu se poate construi fără un buget inteligent și viabil, în special fondurile de convergență și coeziune și ale Politicii Agricole Comune. De asemenea, în 2019 va trebui să gestionăm, la nivelul Uniunii, politic, financiar, faptic și simbolic, care se datorează desprinderii de UE a Marii Britanii.

Va trebui să contribuim constructiv, echilibrat și la gestionarea tuturor aspectelor legate de fenomenul migrației, care va continua să reprezinte un factor de presiune semnificativ.

Despre prioritățile noastre în domeniul afacerilor europene veţi discuta mai mult în sesiunile dedicate ale acestei reuniuni. Eu vreau să vă împărtășesc la acest punct câteva dintre prioritățile a căror îndeplinire revine în special pe componenta acțiunii externe a UE. Președinția României la Consiliul UE își propune să consolideze vocația de actor global a Uniunii, în spiritul afirmat de Strategia Globală de Politică Externă și de Securitate.

Am parcurs un exercițiu de reflecție și planificare susținut, am demarat un dialog informal cu Serviciul European de Acțiune Externă pentru a ajunge la o listă de priorități agreate. Câteva lucruri esențiale se pot prefigura deja. Vom avea în vedere cu precădere eficiența acțiunii externe a UE, prin progrese în procesele de implementare a Strategiei Globale.

Ne interesează mai ales viitorul Politicii de Securitate și Apărare Comune, plecând de la progresele istorice în domeniu, cu accent pe echilibrul militar – civil și valorificarea superioară a capacităților civile, de nișă, ale Uniunii. Complementaritatea și sinergia de acțiune UE – NATO vor constitui, de asemenea, repere de orientare a acțiunii noastre pe durata Președinției Consiliului UE.

Un alt obiectiv prioritar al Președinției române a Consiliului UE va fi consistența politicilor UE pentru vecinătatea estică.

La acest capitol, vizăm trei dimensiuni concrete: promovarea Parteneriatului Estic - vom pune accentul pe domenii de cooperare concrete și pe evidențierea beneficiilor la nivel social larg al apropierii de UE. În mod special în cazul Republicii Moldova, ne propunem ca viitorul nostru rol european să facă acest partener mai bine cunoscut Europei și, invers, să facă Europa mai bine cunoscută cetățenilor R. Moldova, mai ales că 2019 va fi un an crucial pentru ei.

A doua dimensiune de substanțiere a sprijinului UE faţă de vecinătate va viza implicarea sporită a Uniunii Europene în regiunea Mării Negre. Ne vom concentra împreună cu Comisia Europeană pe o agendă sectorială constructivă, care să revitalizeze Sinergia Mării Negre și să înscrie această temă durabil pe agenda prioritară a UE.

Dintr-o perspectivă largă asupra vecinătății, ne vom implica activ în relațiile UE – Asia Centrală, inclusiv în revizuirea strategiei UE pentru această zonă, plecând de la expertiza și prezența noastră diplomatică în acest spațiu.

O componentă importantă este și Strategia UE pentru Regiunea Dunării, a cărei președinție o vom prelua pe 1 noiembrie 2018, pe o durată de 1 an. Suprapunerea parțială cu președinția Consiliului UE va contribui la realizarea obiectivelor României pentru SUERD: relansarea acestui format de cooperare, creșterea vizibilității și a impactului său.

O altă preocupare majoră a Președinției noastre în privința rolului global al UE va fi onorarea angajamentelor Uniunii, în primul rând prin progrese importante în procesul de extindere în zona Balcanilor de Vest. Dorim să fructificăm continuitatea cu președințiile bulgară și austriacă, prin avansarea negocierilor cu Serbia și Muntenegru și prin deschiderea negocierilor cu Albania și R. Macedonia.

Sprijinim acești parteneri pentru derularea de reforme substanțiale și în vederea creșterii sprijinului societății, în special al tinerelor generații, față de perspectiva europeană.

Tot în spiritul onorării angajamentelor, avem în vedere plasarea unui accent special pe rolul UE în plan multilateral, în primul rând prin cooperarea UE – ONU, dar și în ceea ce privește viitorul OMC. Un capitol special va fi implicarea noastră cât mai susținută în negocierea viitorului acord cadru care va ghida relațiile UE cu state în curs de dezvoltare din Africa, Pacific și Caraibi – așa numitul acord Post-Cotonou.

În toate aceste demersuri și pentru întreaga noastră Președinție, un rol aparte, fără precedent, revine colegilor noștri de la Bruxelles – Reprezentanța României la UE va constitui vârful de lance al acestui exercițiu pe majoritatea dosarelor. I se cuvine astfel acordat întreg sprijinul de către toate instituțiile centrale reprezentate în cadrul ei și de către toate misiunile noastre diplomatice, acolo unde este relevant.

România, la 100 de ani ai devenirii și consacrării sale moderne, și România, ca Președinție a Consiliului UE, are însă și un rol de jucat în plan global.

Avem atu-uri și argumente pentru aceasta, trebuie să le promovăm mai intens, prin activitatea întregii noastre diplomații.

Multilateralismul bazat pe principii și norme este vital pentru ca un stat cu interesele și poziționarea României sa beneficieze de aceste abordări. La fel ca în perioadă interbelică, diplomația română este una a multilateralismului și a cooperării regionale. România poate contribui la adaptarea ONU prin noi soluții la problemele globale – acesta este mesajul candidaturii noastre la un loc nepermanent în Consiliul de Securitate al ONU, pentru alegerile din iunie 2019. O țară - un vot înseamnă că fiecăruia dintre dumneavoastră care participați astăzi la dezbateri, aveți răspunderea să dezvoltați un rol.

Alegerile nu se câștigă numai la New York. Pregătim intens noi demersuri diplomatice în diferite regiuni ale globului, în state cu care dorim să relansăm, sau, după caz, să inițiem un dialogul politic consistent. Vrem să ne facem mai bine cunoscute argumentele, pledoaria, dar și să câștigăm o expertiză cu adevărat globală a diplomației noastre.

În cadrul campaniei au fost deja realizate, cu strădanii meritorii, trei turnee în zona sudică a Africii, în statele insulare din Caraibe și în cele din Pacific. Începând din acest an, deținem, în premieră pentru diplomația română, președinția Comisiei pentru Consolidarea Păcii a ONU. În acest an, România a stabilit noi relații diplomatice cu Republica Palau, Antigua și Barbuda, Republica Kiribati și Republica Vanuatu, fiind în curs de formalizare și cadrul de cooperare cu Comunitatea Statelor Caraibiene. Mă bazez pe o implicare susținută a tuturor misiunilor noastre diplomatice în răstimpul rămas până la alegeri pentru a asigura succesul nostru.

Eforturi susținute în plan extern și bine conjugate în plan intern ne-au plasat și în poziția de favoriți pentru primirea unei invitații de aderare la OCDE. Este un obiectiv important al politicii noastre externe, prin implicațiile lui asupra politicilor de dezvoltare din România, dar și în planul consacrării internaționale a țării noastre.

Este nevoie de continuarea activismului, în același spirit de coordonare a tuturor instituțiilor și promovare externă bine țintită, și sunt convins că ne vom atinge și acest obiectiv cât mai curând.

În anul Marelui Centenar, nu am dorit să fac un bilanţ obişnuit de activitate al Ministerului Afacerilor Externe. Mi-am dorit mai degrabă să mă întorc spre generația care a înfăptuit Marea Unire. Cu exemplul ei în minte, să privesc la marile priorități ale politicii noastre externe pe termen scurt, mediu și lung. Politica externă a României și diplomația noastră trebuie să fie pregătite atât pentru a face față avatarurilor istoriei, cât și pentru a imagina noi idealuri, a gândi noi obiective și a participa la transformarea lor în realitate!

Vă mulțumesc!